श्री
वा॰लं
१

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनः सदा मोक्षमार्गं सतां ब्रूते यदागमपदावली १ साधुशब्दार्थसंदर्भं गुणालंकारभूषितं स्फुटरीतिरसोपेतं काव्यं कुर्वीत कीर्त्तये २ प्रतिभाकारणं तस्य व्युत्पत्तिस्तु विभूषणं भृशोत्पत्तिकृदभ्यास इत्याद्यकविसंकथा ३ प्रसन्नपदनव्यार्थयुक्त्युद्बोधविधायिनी स्फुरंती सत्कवेर्बुद्धिः प्रतिभा सर्वतोमुखी ४ शब्दधर्मार्थकामादिशास्त्रेष्वाम्नायपूर्विका प्रतिपत्तिरसामान्या व्युत्पत्तिरभिधीयते ५ अनारतं गुरूपान्ते यः काव्ये रचनादरः तमभ्यासं विदुस्तस्य क्रमः कोप्युपदिश्यते ६ बिभ्रत्या बंधचारुत्वं पदावल्यार्थशून्यया वशीकुर्वीत काव्याय छंदांसि निखिलान्यपि ७ पश्चाद्गुरुत्वसंयोगादिस्वर्णानामलोपनम् विसंधिवर्जनं चैव निबंधचारुत्वहेतवः ८ दृष्टान्तरिणेक्षपारो विध्वस्तनयाघोररणोद्धते त्वयीशादितियाभीता वनेएवगताजवान् ९ अनुस्फुरंत्यो न व्यार्थयुक्ताविभिनवत्वतः स्वर्थसंकलनात्तच्च मभ्यसेत्संकथास्वपि १० यथा आगम्य तां सखे वेगात् मालिंग्य निषीद च संदिश्यं यन्निजभ्रातृजायमातन्निवेदय ११ पेरोपेबध्योच्य अवस्यादभ्याज्ञोवाच्य संगतो ॥स

राम
१

[illegible]

नेश्रेयान्पेतोनिनकर्षिभिर्धनिनितस्करः १२ परकाव्यगुणोपिस्यात्समस्यायां गुणः केवः श्रपर्णेनद्यांतुगतेः नवांहिरेच

यत्नसो १३ मनः पुत्रान्प्रिप्रतिभाप्रातः कालोभियोगितो श्रनेकशास्त्रदर्शिविमिन्पैर्यालोकहेनवे १४ समासप्रमि

वपूर्वाहूकेर्यार्दर्थप्रकाशने तत्पुरुषबहुव्रीहीनमिथ्यपन्वयावहो १५ ऐकस्यैवांविधेयस्यसमासाव्यासमेवच

श्रभ्यसेत्कर्तुमाधाने विशेषालंकृयास्तुव स्यादेनर्दान्तपादान्तैष्वेशोयित्त्येलघुर्गुरुः पादादौनचकर्तव्यंस्वार

यः प्रायशोबुधैः २० भुवनानितिरुंधौयात्रीप्रिशप्रचतुर्दश श्रप्येहप्रपोसितांकीर्तिमकीर्तिंचततोन्यथा १८

वारंरंभस्तुभेमिनूस्यंचतुरः सप्रचाम्बुधीन् चनसे कीर्तियेद्दास्थोदशांगककुभः क्वचित् १९ यमकंश्लेषचित्रेषुच

वयोउलयोनभितः नानुस्वारविसर्गौन चित्रभंगायसंमतौ शंकमानैर्महीपालोकारागारविडंवनं बहैरिभिः स

पत्नीकैः श्रितेवहुविलम्बनं २१ नयादयादुरगविभोरिपूरणं नकेवलंसंयमितानवालाः तत्का[illegible]वियोगि

नीभिः मुकुंमहीपालविधूरराज्ञोः २२ देवपुष्पमयपशोराशिंस्नोतुमेनंजडात्मकं उत्कराठयतिमांभक्तिरिं डुलेरवं[illegible]

गरं २३ चंद्रेशिनंचहुलितस्वरधीतसार रत्नासनेरभशंकल्पितशोकजातम् [illegible]

नरांमलतपः कंचलोपलोनं २४ हारवंधचित्रं श्रचंडवलनिःस्कोमप्रकाशितमहागम भावनत्वनिधेदेवभालमन्नोहि

[illegible]

मुकुर्मतीयानविधूसरांगोत्र्यभवोवालकेणायोविशेषणमिदम्॥= अथपद्मेप्रयोरेवडलयोरभेदमाह॥= इन्दुलेखासागरं जलात्मकं उत्कएठयति जडात्मकं इत्यत्र डलयोरभेदः
हठेनोत्पादितं हरीकृतं शाकजातेदुःखेयेन सनेप्रीणुनिरा कृतप्रेताकसमूहमित्यर्थः॥= जलज्जलात्मकं १= अथचित्रेचवयोरभेदमाह मन्त्रंइति

२ भवकालनमत्रेभमग्नमायातम्‌ रवि नव्येन्दुवेश्च उद्धामयोगात् २ विनतविश्रेष्ठ्‌ ५ आदि:

... लेनव २५ छन्दोबंधविचित्रं सुधीत्यशास्त्रस्यैभियोगयोगाईभ्यासेवप्रपाथ्यपदप्रपंचैः तेनैविदित्वासमयंकवीनां।
मन्दःप्रशोकवितांविदध्यात् २६ इतिवाग्भटालंकारेप्रथमःपरिच्छेदः संस्कृतंप्राकृतंतस्यापभ्रंशोभूतभाषि
तं इतिभाषाश्चतस्रोपियांतिकाव्यस्यकायतां १ संस्कृतंस्वर्गिणांभाषा
शब्दशास्त्रेषुनिश्चिता प्राकृतंतज्जतत्तुल्यदेश्यादिकमनेकधा।
२ अपभ्रंशस्तुयच्छुद्धंतत्तद्देशेषुभाषितं यद्भूतैरुच्यतेकिं
चिद्भौतिकमितिस्मृतं ३ छन्दोनिबद्धमछन्दइतितद्वा
ङ्मयंद्विधा पद्यमाद्यंतदन्यच्चगद्यंमिश्रंचतद्द्वयं ४ अदुष्ट
मेवतत्कीर्त्यैस्वर्गसोपानपङ्क्तये परिहार्यानितोदोषांस्तानेवादौप्रचक्ष्म
हे ५ अपुमर्थकंश्रुतिकटुव्याहतार्थमलक्षणं स्वसंकेतप्रक्लृप्तार्थमप्रसिद्धमसम्मतम् ६ ग्राम्यंयद्गेय
ार्थेनपदंतन्नप्रयुज्यते किंचिदिष्टार्थविहितैरषामप्यपदोषता ७ अपुष्टेनपदेनपरंतेनर्थकंमुच्य
ते यथाविनायकंवन्दे लम्बोदरमहंहितुः ८ निष्कारणंरमन्यंतेबुधैःकटुश्रुतिस्मृतं एकाग्रमनसा

द्वितीयंपद्यमाह= अयेनिपदंकटुस्थं
श्रुति

भूतभाषितंपैशाचिकभाषाभूतभाषितं
देशप्राकृतप्रभृतिभिर्भाषितमित्यर्थः॥२= अथभाषा
संस्कृतः प्राकृतः अपभ्रंशः पैशाचिकः विस्तारयेन
सम्यक्‌काविःप्रबंधेषुप्रयुक्तंकवीनांसमयेसिद्धांतंकविधर्मनित्यर्थः:=३=

पापतिमरस्यपापो भकारस्यलघुः कालेन तैकायशरीरमस्य लितापनेः॥६॥ कालकेलिमिलालोप रुवविपः लोचारपू नेपरस्यलाचेतरी नेकेशापुनय ... लिङविधेयानानिधि धानयानयमानानि =४ प्रथमेनसमस्या यः सतेनोल्पसम सापासकलहितकर्ता येषांचानुदनुयेलुहम अर्थमलं लघु धलणामस्य नयाइतिइत्य स्वरणानि॥= कामेइतिविपरीता नविवृभंगःयत्र सर्वपुरुनामनु रवितमर्गाः लिङ्=

विविडलयोरभेदो यथाचोदेरितिवदु लितितिअत्रनेनचित्र विग्रहः॥७॥= चद लितेकप्पदिनविन्दोः स्वर्गस्यधीनपठित ज्ञानवलमस्यनत स्वडनुस्वरेलम येमासलवनत नेवडुनितस्वरयो नवाररलस्तसने कपितप्राकृतकुष ससहितनमित्यर्थः॥ अनकरणानि शयः॥=

२

यत्रविभयादवुविसंपरयोग्यंतत्रविरुद्धं रणाम्यंतेपायथासुरन्दुध्येयस्यचतेनेघामग्रतोहंवलितंत्रदौकगोक्यामिइतिवक्तव्येपदत्रोक्तं नगमाम्यमनोविरोदेव ॥
वितेका र्थस्ववाहयोगात्समस्तक विसंध्येतरायिचिंताय दोथ ॥ यत्पदंसर्वत्रसमतमारब्धानुपक्रमंक्षिप्तभवति तदसमते भ० यतो यथारे वः ॥ प्रावः तेनोभ्यो
गैत्तलयतिमार यः श्रंभोजः केदेनस्तमपिश्रमभोजाल इतिवाच्यत्वात् भजप्राहः यत्रकश्चनिपाटनेसमयोपिक्रमलाहृत्यत्रनसंमतः यद्वाक्यंवचनात्मरभ्यासेनवि
छिन्नंत्रुटितंतत्त्रखंडितंपुनः स्वामिनेवोयुग्मत्पातुइतिवाक्यं यमिदंस्तोतिइतिवाक्यान्तरेणविछिन्नत्वात्खंडितं ॥

श्रियं दिशतु वो जिनः ॥ अपक्रमं भवेद्यत्र प्रसिद्धक्रमलंघनं यथाभुक्तिमुक्तिस्थानोगुरुर्देवीस्कैवरंते २२ छंदःशा
स्त्रविरुद्धं यच्छन्दोभ्रष्टं हितद्यथा संजयतिजिनपतिः परब्रह्ममहानिधिः २३ रीतिभ्रष्टंमनिर्वाहोयत्रैरीतेर्भवि
यथा जिनोजयतिसश्रीमान्नीद्राद्यैमरवन्दितः २४ पदान्तेर्विरतिप्रोक्ता यतिभ्रष्टंत्ववुधैर्यथा नमस्त
स्मैजगत्स्वामिनेसदानेमयेर्हते २५ क्रियापदविहीनंयत्तद्दैसंक्रीयमुच्यते यथासरस्वतीपुष्पै
श्रीखंडैर्च्युस्मैरौस्तवैः २६ देशकालागमावस्थाद्रव्यादिभ्यैवविरोधिनः वाक्यस्यैर्थानुवध्यीया
ह्यविशिष्टकारणंविना २७ प्रवेशोवेत्रस्पैस्फुटकुरजराजीस्मितदिशि प्रचंडेमार्तंडेहिमकरगसो
तांसममहसि २८ जलक्रीडाजातेमरुधारसिवालाह्निपकुलेमहेनांहः विद्युत्तपंसस्मरपा
तेप्रसमिनः २९ इतिदोषविमुक्तैरेकलौकिनमुख्यलंवुधैः कविहृदयसागरोत्थितैर्मरत्नैस्वच्यते
काव्यं ३० इतिवाग्भटालंकारेद्वितीयपरिच्छेदः ॥ अप्रेतार्थं यि पि शाखार्थैः प्रस्पेतेनये विना तानि

अत्रवंधेशास्त्रार्थेनुत्वविधनाविवनसे नेतोवाक्यविदस्तवचाक्य समतेमाहुः उदाहरणे मानस्याप्येकोग्रसंगस्ययततः दलिराः समानेसोकयतत हंसपवयाने प
यस्तचासोदवस्य समानसोकः पत्रचानेदथः अस्तेनस्याऽऽसमकमलेनसहशोविशिष्टेलोचनेऽस्यपरायन ः वेणुक्ष्माकुलमोरिवः स्तयः नस्यविपत्तराउलस्या
अनुजस्यपि यात्नत्वादितिदचात् अभयरवयाकुल्याऽध्यौल्यकलशन्न ल्यत्वऽर्थेवकुलता एकस्मिनेववाक्ये सम्वधपरदूरत्वसतियस्पादस्ययत्यदंस्तधिमतत्रेवयोम्य
ततद्रत्वसतिव्यस्तसंबंधमुच्यते यथात्रोहतां सन्ध्याणांश्राद्यः तबानिजातावयुग्मभ्वंसपदद्यादिसंवधिपदानायन्दूरे स्थापनेनतव्यस्तसंबंधत्वं ॥ १ ॥

मन्म श्रेष्ठेति मिता यथा ९ व्याहतार्थं यदि स्थितं बाधकार्यान्तराश्रयम् रतस्त्वमेवं भूपालभूतलोपकृतौ
यथा १० शारद्याः कृष्णविहृद्यं यन्नदं लत्तमुच्यते माननीमातहलनोयथैव विजयत्यसौ ११ स्वसंकेतप्रकल्पितं
स्यार्थान्तरवाचकं यथा विभाति शैलोऽयं पुष्पितैः वानरध्वजैः १२ यस्य नास्ति प्रसिद्धिस्तद् प्रसिद्धं
विदुर्यथा नरेन्द्र भवतः कीर्तिश्चन्द्रो हन्ति वारिधीन् १३ शक्तमप्यर्थमाख्यातुं यन्नसर्वत्र संमतम् असं
मतं तमिमो भोजं छादयन्त्यपरा वीरवैः २४ यद्यत्रानुचितं तद्धि तत्र ग्राम्यं स्मृतं यथा छादयित्वा सुरान्पुष्पैः पुरो
धान्यं विपाम्यहम् १५ पदात्मकत्वाद्वाक्यस्य तद्दोषाः सन्ति तत्र हि अपदस्थाश्रयेवाक्ये दोषाः सन्ति परे
हैधुना १६ खंडितं व्यस्तसम्बन्धं असंमतमपक्रमं छन्दो रीतियतिभ्रष्टं दुष्टं वाक्यमस्कृतिः १७ वाक्या
न्तरप्रवेशेन विच्छिन्नं खंडितं मतम् यथापातु सदा स्वामी यमिन्द्रस्तोति वैजितः सम्बधपदहरत्वे व्यस्तसम्बधा
मुच्यते यथा यं संपदं शान्तादियोन नानिर्वाहितौ १९ प्राग्वर्यो यत्र नन्तु लाविधतो विवसंमतौ नेहसंमि
नेमिस्याह वाक्यं वाक्यविदो यथा २० मानसौकपतच्यानदेवासनविलोचनः तयोरिपुविपत्तालिप्रियादि

...नाः किं नामानः किं स्वरूपाः ... लीलाप्राशेन ...

वाग्भट

४

सुदीयस्योन्नीतं सह सहचरीभिर्वनचरैः मुहुः कृत्वा हेतोः धृतधरणिभारं भुजबलं १२ दरोन्मुक्तभोगं कुरवि
करदंभात्पुलकिता चमत्कारात् ... कुलशिखरिराज्ञोपिदधिरे १३ समुद्राज्जिरस्फुरर... रत्नाकिरनिक
रशिरः शरसः सिंधुरपरपरिचयेनेव ... करतलादिवइति १४ यदर्पयपदत्रार सर्वतन्माधुर्यमुदाहृतम्
श्रुतिसुखादत्वं यस्सौकुमार्यमिदं यथा १५ ... किरणालीस्फुरत् ... चन्द्रिचोलः कुचकलशनिधान
स्थैर्यहाधिकारी उरसि विपदाहारस्फारतो मुक्तिहानं किमिति करसरोजे कुण्डलीकुंडलीत्वा १५ ... पर
दीपांजनराजिरेवेह देव त्वदीयकरवालपथः नोचेदनेनहिवतां मुखानि कृपामाघमानानि कपंकतानि १६ गु
णैरमीभिः परितोनुविद्धं मुक्ताफलानामिव दाम रम्यं देवी सरस्वत्यपि कंठपीठे करोत्यलंकारतयो कवि
त्वम् १७ इति वाग्भटालंकारे तृतीयपरिच्छेदः ३ दोषैर्मुक्तं गुणैर्युक्तमपि येनोज्झितं वचः स्त्रीरूपमिव नो
भाति तं ब्रुवेऽलंकृतिद्वयं १ चित्रं १ वक्रो २ नुप्रासो ३ यमकं ४ ध्वन्यलंक्रियाः अर्थालंकृतयो भाति १
उपमा १ रूपकं २ ... २ प्रतिवस्तूपमा भ्रांतिमान् ५ दीपकं ६ संशयः ७ दृष्टान्तव्यतिरेकौ च ... ति ४

तानीयपायुक्तिवूमोभिकेकयगुणान् १ ओष्यसमताकान्तैरण्योकिःप्रसन्नता समाधिरन्यधर्माणांयमा

र्यंसुकुमारता २ यदान्नेमर्थचारुत्वंप्रत्ययायकयदान्तरैःमिलितानांयथाध्यानेतदोदार्यमुच्यतेयथा ३

गन्धैभविभ्राजितधामलक्ष्मीलीलाम्बुजच्छत्रमुपास्यराज्यं क्रीडागिरौरैवतकेतयांसिश्रीनेमिनाथोत्रविरेच

कार ४ वन्यस्यपदैर्वैषम्यंसमतासोच्यतेबुधैः यथैव लक्षतस्येवसाकान्तिरुदितायथा ५ कुचकलशविरा

जरीस्फारलीलावायधारांमन्तुवदतियदंगारागिनीहारवल्ली प्रशंसयामहिमानंनामनन्योपमेयो ६ यथकयमह

तेचेतसीयंजयामी ६ फले लंको प्रोदार प्रणमशपिनिर्गत्यसदमारनासमर्थारव्यके चिदपि पुरानन्मनिहति

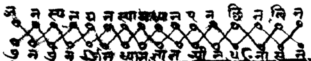
नपश्यन्त्यत्रातंजनेभुविश्रीफलदलै रवरौडरवडेन्दुः श्रियरमविक्रतपदार्थविनस्रसो ७ यदनेयत्रमर्थस्यसा

ग्येयक्तिस्सृताबुधैः न्यस्तैन्यरनतास्तुमकेसर्येरात्रिरभूद्दिवा ८ स्फुटमर्थापाकत्वेयत्नुसंनि सौच्यतेयथा

कल्पतुमङ्गवांभातिवांछितार्थप्रदोजिनः ९ ससमाधिर्यदन्यस्यगुणोन्यत्रनिवेश्यते यथासन्निरिस्लीराप्त

नापह्नावीतिंयणः १० ओषोयत्र पदोनिस्पुःस्वनानीचपुरस्परम ओजः समासभूयस्त्वंतत्तु चौक्तिमंदरे

निहिमिः ... लातुछोरसापतमरुसद्दित्थापिद्त्याद्यथा

१ स्वल्पयोग्यता २ उत्तेतार्यान्तरन्यासः समासोक्तिर्विभावना दीपिकातिशयोर्हेतुपर्यायोक्तिः समीहि
तं ४ परिवृत्तिर्यथासंख्यं विषमः ससहोक्तिकः विरोधोवसरः सारं सश्लेषश्च समुच्चयः ५ अप्रस्तुतप्र
संसास्यादेकावल्यनुमापि च ॥ हेगपरिसंख्या ३३ तथाप्रश्नोत्तर ३४ शंकर ३५ एवं च ६ यत्रांगसन्धितद्
परैस्तैर्वल्कलकल्पताः तत्पांप्रसंगोतचित्रं यच्चित्रं चित्रकृद्वेत ७ जनस्यनयनस्यानाधानपन्वच्छित्त

गणानरगण

न्विनः पुनर्पुनर्जिनपीतः ज्ञानधाधनः सनः ८

वरकरतरवरगणपरपदशरणगजननणघकतमदननगतमदगजुकरयमलशामनयनघनवन्द

ना ९ एकस्वचित्रं मूलस्थितिमधः कुर्वन् पात्रैर्युक्तोगतैतां हरैः विरः सेव्यकुलीनस्य तिष्ठतः प

पिकस्यस १० विरपराटिकारमात्राच्युतकं ॥ धर्माधर्मविदः साधु पक्षपातसमुच्यताः गुरुणां वच

नेनिष्ठानरकेयातिदुःखितां ११ वचनपदाहिंदुच्युतकं ॥ केकाकुकंककेकांककेकिकोकेकङ्ःकक ः

यत्र नान्यस्यपदार्थस्य गुरुणोल्पत्र

यत्र रुद्रितिलक्षणादेवमर्थार्थैकत्वं सा प्रसन्निरुच्यते यथाकल्पद्रुमादिन्यदानां उच्चारणमात्रेणैवार्थैकत्वात् प्रसंतिकृपिता = २ = समराजिरे संग्रामागणे स्पुरेतायच्चरि

पदार्थनिवपतेसमाधियुगाः यथासत्तुस्त्रीणां नेत्रजलेः पत्र. यथा: पत्र: पल्लवितपल्लवनेलसाधर्म: यथाशिपल्लवाकुतः

नरेणुनाकरिःनिकरा: हस्तिसमूहासमशिरस्तु: यः शिरस: शिखर शरतस्य संपर्कणा सरलार्थपदत्वयत्रसा यमुदाहनपाठमिमिस्यपिपाठः परागस्या

नांकिरणास्तेषांपंक्त्यास्पुनोनिवहः चचरदीप्यमानःनिचोलकुचकोयस्पस ॥ =

कन्नाङ्करतीत्यर्थे कंठपीठधारयतिः इति वा॥ प्रतापएव दीपः दीप्यमानत्वात् तस्य प्रतापस्य अंजन राजिरं जन श्रीरितिकज्जलत्वात् स्य
नैवेन स्यामतात्दाह अनेनमुद्रे नहि घनागरणं मुखानि स्यामायमानानि कं पंक्तानि अभनिकुरलमासंत्यासौकुमार्यकथितं २॥
काव्यविषये चित्रकाव्याद्य यो लंकारा स्तीरूपविषये अलंकाराः कटके यूरतिलकवलादयः चित्रादयो लंकाराद्विविधः ततः प्रथमं
शब्दालंकारास्ततो ऽर्थालंकारास्तान् प्राक् नाममात्रतः पश्चाद्विस्तारतः सोदाहरणानाह येनालंकृयसमहे नैतदुक्तं तत्यक्तं वचः

एककोकः काकाकाक अघाकुकुककांककुः १२ एकव्यंजनकम् कुर्वन्दिवाकरस्मेथे दधन्वरणाडंब
रं हेयपोह्माकसेनायाः करेणुप्रसरत्यसौ १३ करेणुपदात्ककारस्युतके वर्णाच्युतं प्रेक्ष्नोत्तरं
च्यमुपाहार्योत्तरप्रदः भग्न श्लेषपदेनाह यत्र वक्रोक्तिरेवसा १४ नोपमन्ययोन्नयतितुरगान नव
दसः कुतोन्नत्यम् ननुकं पयामिकमलोपिनमिहसुखलोपिप्रियेकोस्ति १५ भत्तुः पार्वतिनाम
कीत्तयेन चेत्वां ताऽयिष्याम्यहं कीदृत्वेन शिवेति सत्यमनघे किंतेस्म्हं गालपतिः नोच्छाणुः किंतुकी
लकोनहिपशुस्वामीनुगोप्रागवो दोलाखेलनकर्मनीतिविजयागौर्याःगिरः पातुवः १६ तुल्य
कत्वलतारावन्निरनुप्रासः स्फुरद्गुणः अन्नल्पदस्याच्छेकानोलाटानीतत्परस्त्रसः १७ अलेकलंक
शृङ्गारकरप्रसारहेलया चंद्रेचर्णार्णिनिर्मल्यमत्रिानस्यत्रमेहसि १८ रणोरणाविद्दोदत्वादान
यान्दानधिद्विषा नीतिनिघ्नेन भूपालभूरियंभूस्त्वयाकृता १९ त्वेप्रियाचेच्छकोराहिस्वर्गलोक

पा० ४

[illegible]

कीडाङ्कतौ पर्वदिगंननागाः प्रासन्न देवानरराजराजि रंभारामाकुरवकमलारंभारामाकुरवकमला

रंभारामाकुरवकमलारंभारामाकुरवकमला ३० तुरंगमतियालवन्धोवा

हरीतहारीतमेघधन्नेसेवालसेवालमुहंसमंभः जवालजवालमलंरधाने

मंदारमंदारववाबुरद्दि ३१ नेमिर्विशालतयतानयनोदतश्री र्भाति

बुद्धिविभवोविभवोघभूयः प्राप्तमेहाजनगरान्नगरायतत्र सतत्तचारन्

गदेजगदेकनाथ ३२ यदुपातिकेषुसरला सरला येदन्न चरंति हरिणाहरिणा नदिदं विभाति

कमलेकमलं पदमेत्ययत्र परमापरमा ३३ कान्तारभूमौपिकका मिनीनां कान्तारवाचंतमतेस्म

मोहं कान्तारतेसोध्वनिवन्नमानेकान्तारविहस्यमथोप्रवेश ३४ चकार साहसंयुद्धे यतोन्नासादसे

वयं देव्यैतांसाहसंप्रसाद्वियासोत्साहसंमतिः ३५ गिरां श्रयतेकोकिलाकाविदारं यत्तलहुनेपि

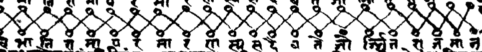
कोविदारं मुनीनां चस्तत्यत्र लोकोविदारं न च व्याधचक्रं कृतोकोविदारं ३६ सिंधुलोपि

रं	भा	रा	मा	कु	र	व	क	म	ला
रं	भा	रा	मा	कु	र	व	क	म	ला
रं	भा	रा	मा	कु	र	व	क	म	ला
रं	भा	रा	मा	कु	र	व	क	म	ला

[illegible]

द्वितीयचतुर्थपदेनलाटानुप्राशस्तन्यदपरं॥ ८

सुखेनकिं त्वेषियायदिनस्यान्मेस्यगेलोकसुखेनकिं २० एकत्रपात्रेस्वकलत्र... मत्रामृतविवित
मीतमाराः पश्चात्पपौशीधुरएं पुरस्तान्ममाटेकश्चिच्चकुम्भूमिपालः २१ स्यात्पारपरवराणांत्राह
त्रिसंयुताप्युता यमकंभिन्नवाच्यानांत्र्यादिमध्यागतोचरं २२ (यस्मात्) दयाचक्रेदयांचक्रे सतांतस्मा...
तं २३ यशस्तेसमुद्रान्तसदारोरगारेः सदारोरगारेःसमानांगकान्तेः २४ द्विषांमुद्गतानांनिहंतस्त्व
मिद्वः मुदंभोधराणांमुदंभोधराणां २५ विभातिरामापरमारणस्य विभातिरामापरमारणस्य सेदेवते
जोर्जितराजमान सेदेवतेजोर्जितराजमान २६ (श्चाविवे व) सारङ्गवयसांनिध्यराजिकाननमग्रतः सारंगवयसां
निध्यदारुणांशिखरेगिरेः २७ (प्रतवि प्रोक्षण) अमरनगरस्मेराक्षीणामुत्पादयतिस्फुरतेरुचयेकुवीणानावलक्तम
(कल्पवृक्षस्य समूह) रंहसं दृहसहस्रैरायं तीनांनरेसनरोन्चहंसुरतरुचयेकुवीणानांवलेहमरंहसं २८ आसन्न

देवान्तरराजराजिरेच्चैस्तदानामियंमत्रेना

सान्द्रदितिमानसा यायामद्दालराच्छायानानाहेलामयानना ४८ स्वभावोक्तिः पदार्थस्य सक्रियस्या

क्रियस्य वा जातिविशेषयोर्म्याहीनप्रस्नाभकादिषु ४१ बर्हावलीबहलकांतिरुचोगुचित्रभुर्यैच

हारचितचारुदुकूललीलाः गुंजाफलग्रथितहारलता सहेलं खेलंतिखेलगतयोत्र वने शबर्यः ४९

श्रीरंकसौत्रधोरिणाभीषणवेयपुंडरीकरंगान्हि उल्लसिस्त्रविसंभुञ्जवराविणिवेशोरसम्रहोपरि

४९ उपमानेन सादृश्यमुपमेयस्य यत्र सा प्रत्ययाव्ययतुल्यार्थसमासैरुपमा मता ५० गन्धा

ढिभ्रमसदयाप्रतिपदं या राजहंसीयते यस्याः शारदमृगांकमंडलमिव श्रीमत्सदैवाननं यस्या

श्चानुकरोति नेत्रयुगलं नीलोत्पलानि श्रियानोंकुदाग्रदतीं त्यजन्न जिनपतिः राजीमतीं पातु वः ५१

इंदुवद्वदनं यस्यान्नेत्रे नीलोत्पले इव पक्वबिंबवदस्याोष्ठः पुष्पधन्वा धनुर्भुवः ५२ मन्मथ रिं

स्वमारोरसस्मिग्रिणिहदोसाकरस्समिरणोच्च तुवविरहेनिम्नमुदसंकुरयंसुरम्यकमञ्जूचा ५३

लतापिवयेत्पदयेकोविदाः पंडिताः यतो यस्मात्कोकिला सूयते ... कोविदारा ... यथा भवति तथा ...

स्त्रक्रसोरमालादानुप्रोते ... ॥ कश्चिद्रसुभूमिपाल: ... पुरस्सरं ...

... मध्यमगोचरं ...

... लतायस्ताह्वर्कीस्मिभ्रेतीमुपेत्य किं न्नरे: कन्दराजितमध्यस्यगिरे: कन्दराजिनेग इ श्रीगीयते ३९ वसन्तरागोत्त

ननौ नवश्रियं सरोगोयदिराजहंस: गीतं कलकोनकरोतिसिद्ध: श्रीलेकलेकोकृतकाननेस्मिन् ३८ जेऽ

वसन्ते सरसीत्र वारणाचभु: पिकानांमधुरानवारणा: रसैंच कामोद्दनकोविदैरकैर्विलोकयंतीबकुलान्वि

रके ३९ वैरणापस्तननिकराचरणामलिनाचहतिपटलीमालिनी नरवसंहात्रशिरविज्ञांतरव: सरस:

प्रभातिनिकटे सरस: ४० यथायथाहिजिह्नस्वविभवस्या[illegible]म: तथातथास्य जायेन स्पर्द्ध एवमद

नम: दास्यतिदास्यति कोपादास्यतिस्तिकर्करानशाये भैरतिभवतिच्यन येभवतिमितस्तेन वद्रुकत्वय

४२ कलनिमिभयादग्रेकरेणनौनदीव्यति नदीव्यतीकरेणैना प्राणिनां गणनायिका ४३ गंगांबुध

वलोगाभोमुमुक्षु ध्यानगोचर: पापर्त्तिहरणायालं ससज्ञानोजित: सतां ४४ जगद्दामककीर्त्तिस्तंभे

जनयन्नुद्दामधामहोपरिघ: जयतिप्रतापयेपाजयोसिद्द: स्वामिश्रेथिनाथ ४५ मामाकारयतेरामासी

... सदसवदारोरगो ... गता ... ॥

... ॥

... ॥

... ॥ ... ॥

... ॥ ... तथाऽत्र ॥

=॥ ... ॥

Left margin commentary:

... गीवर्णमध्यं ... नायमनकत्वमा ... नाधिमध्य ... मध्यमगोचरं ... जिनत्वजोजे ... हरजनुमानद ... रामनयो ... नेदेवकर्मसहितं ... पवनसतत्वर्गानिरा ... प्रथमयसुमानसक ... स्वविभाविभावतिकी ... कतारामोदाणरथि ... मामुहसभी ... स्थितपरमाणास्य प्रत ... सत्सोभलतवेपग्रसे ... सुमानीयकानेः स्वरसि ... तोरसस्त्यपथः सदा

Right margin commentary:

... कोत्तगाभिस्याध्वेष ... त्रि: संभवतिनिधे ... धाभावान्नेनत्पक ... कुत्रचितु: ... गोचरं प्राप्नो च ... रविदामना॥ ... चश्रे तन्नवान् ...

पा० १ले
८

समासाख्यकं ... शब्दालंकारः अर्थालंकारो उच्यते पदार्थस्य वर्णस्य क्रियाम् । हतस्य बालभाक्तिः सहजंक धनेश्चाजाति हीनप्रलाभकादि बालो वात्तरस्याहीनरी
नस्तस्तोभीनः अर्भकादिबालकादिस्त्रेक्कार्थः पस्य पदार्थस्य यादृशः स्वभावः तस्यैक स्वभावस्यक धनमनातिरलंकारः हीनस्यहीनस्वभाव ... लक्ष्यते
वर्ण्यते ननु उपमा ह्यलंकारे गार्थैस्याज्ञानयनेऽधित समानेरुदाहरणानि तिरति ॥ अत्र क्रियोदाहरणमाह ॥ हे कुरंगादिषु ... दस्त्रबालावाः कौशः भारको नेत्रम्
भीकाविदनोत्कर तथा उद्गतासिताविप्रातिभुजाय वननेत्रस्यानिवेशस्यानअत्रापियाकर्णावलग्नदेवोऽक्तात्वभावाक्तिः पद्मानानि ॥ = गात्या ...
स्वयधीयमानमेवास्मि नास्तिगम्यवलात्कारेण किमपिराजहंसोयतगणाद्युगपगलमनुकरोति प्रियाइत्या दिकारणानि ... किमधप्रवृ...

ओविकनकुतनपङ्कयः पुस्तभिरेसुरने कुपितस्मरप्रतिहतवाणगणव्रणजर्जराइवशरीरिणः ६३
हस्ताग्रविन्यस्तकपोलदेशा मिथोमिलत्कंकणकुंडलश्रीः शिंयेचतेत्राप्रवदत्सुवाह्येःकंदली
काचिद्देवस्यनाथा ६४ बहुवीरैयसावेको यत्तुवर्णोद्गतोजनि किंकेतकांदलानि सुःशरिभि
न्यखिलान्यपि ६५ रूपकं यत्रसाधर्म्यादर्थयोरभिदाभवेत् समस्तंवासमस्तंवा खंडंखंडमेव
६६ कैरवांधकारालकशालमाना विवृत्ततारास्थिरमणिः कृतोपि निशापिशाचिव्यचरद्
धाना महांत्यलकेध्वनिफलकानि ६७ शफारच्छकूपः सलिलानिविपन्निजन्मदुःखानि इहैव
मेश्वरजुल्लसमादुःहरितितिनिमग्नान् ६८ अधरेमुखनयनेनरुचिंमुरभिः त्वमब्जमिवनारि
कोपा नवरागोनीबहनंचद्रुमसस्मरागारसेनयुगपन्निपपुः ६९ ज्योत्स्नापाधवलिकुर्वन्
भुवीसंकुलपर्वनां निशांविलासहकमलमुद्देनिस्मनिशाकरः ७० अनुपात्रो विवादीनां ...

... हे हायवने दंतामस्या साकं दागृहंतीति ॥ = कुंदान् ग्रहंतीकुंदाग्रा कुंदाग्रोः दंताअस्याः याताकुंदाग्रदंतीकुंदसमानवदनामित्यर्थः
... समासेनोपमा ॥ = अन्योन्योपमालंकारमाह ॥ तंवीतरागंजिनेंद्रंनमत रेवाइनादिहलरकआयं ॥ यस्यमनइवशरीरं सुप्रसन्नंशरी
वमनः सुप्रशान्तः ॥ = तंमनतवीतरागंजिनेंद्रं ... ऊर्जितरुद्धनरकआयं यस्यमनइवशरीरमनः शरीरमिवसुप्रसन्नं ॥ = मदभीतमानसस्य शशिनइ
नवविरहे स्त्रियांमुखसंकचितसुभाकमर मिव ॥ =

[illegible]

नगामहरीश्वराम्रजालरमुदुलिहिहि परकसायं जस्समगावशरीरमगात्सरीरवस्तुपसन्न ५८ यदेवम्

वनप्राहोभवत्पाराविवास्मनाः तलभते नाभमाः प्रियतइवशोभ्यती ५९ आलोकनं चक्षुकृतेच

निगूहनं वयोसास्मरं न मनवस्मरसंकशास्त्रं तासांकिमंगयिशिला स्वपरीकपात्रं गाम्रविविनेतुहशा

ननिराकेलीसि ... केलवचदस्य केलकमुक्तामुक्तावलीजो रमुराप्रपन्ना जगत्रयस्याभिमतेददानीजेने

परीकेत्यलते ... ५७ विभिन्नलिंगवचनानीति हीनाधिकावना निवध्नंतिवुधाक्कापिलिंगभेदं

वमेनिरे ५८ हिमममिवकीर्त्तिर्धवलाचंद्रकलेवनिर्मला याचाः धौतस्येवचदास्यंनभइवव स्वस्य

श्रुतिविपुलं ५९ मुनीवगृहदेवीवप्रत्यताप्रतिभातिते वचोत्नइवसर्वत्रप्रतापश्चविराजते ६० सेफे

नेपिराकेवे ... मिरेथिः शाङ्गीव शंखभृते श्योनिनमदः करीवर्षनृविद्युत्वानिवचारिदः ६१ मुखंच

द्रमिवालेका देवाङ्गाटकरंनव कुमुदंनिमुदाहीगोहीराभिर्पवसंपदां ६२ निजजीवितसकर

[illegible] ... यायानानाहेलया मयाननानानानानो विधमनेकप्रकारं

कारयंते आहुर्यतिया यामदा ... छायामेदेनस्वर ... छायाकान्तिर्यस्याः ... यमकं पदान्तेचमासे न्यदि श्रुतायमकं ॥१॥

हेलामयंलीलामयं ... यामादित्यादिसंयुतायमकं ...

मवा भ. १४

९

गम्नरूपकं चतुर्द्धा। एकं समस्तं समस्यंते द्वितीयं असमस्तं असमस्यंतोत्तृतीयं खंडं यत्ररूपकं विशेषणे वृक्षिरूपमारोपं खंडन्यायेन तत्खंडरूपकं चतुर्थं समस्तं यत्र असमस्तं मेव
समस्तरूपकं अत्रार्थे तेन खंडरूपकं ॥ एके तन्त्रापि सम्यक् मेव लिंगभेदः समस्तत्वमुपमालंकारः अत्र प्रतिवस्तूपमायां वस्तुमात्र ज्ञायां लिंगभेद इत्यपि कीर्तिविदि भेदाधिकार
स्य वश्यालंकारः कुरिलकेशाः नेः तोभमाना २ = निवहानाराव चश्व शिक्षमलौ यापुत्राहारः ॥ = वक्र कध्वनि एव वक्र मानि अत्रखंड एव प्रतिनिशाया विज्ञात कम
लेम्या इलोरखंडरूपकं ॥ = निशापवपिशाचि उद्भवकध्वनि ययवपन कृतानि कीर्तगाध्यकार एव वेलूकापव अस्यिम रायः इत्यपर्ययोर्द्वयोर भेदाख्य रूपक समास
करणात्म समस्यते तथानि शापि पिशाचि वडहृद्गकध्वनयः पे कृतानी गड इत्यादि इव शाहे नापिह्नरपमेव ॥ = गरुणाः नवगानी बंदमणाः नपुर म गणरव चस्य
इतेनवर्णात्वापुग वत्ले हे कोलमेवम विन अत्र परनिपठः नातिशय पासर भिन्ने निपठः उत्पन्न निभ्र भ्रमिवय

हेतुभिर्निश्चयेसोपिनिश्चयांतः स्मृतोयथा ७९ ७ किंकेशपाशःप्रतिपन्नलन्या किंवाप्रतापोनलधूम
मेषः इत्थंभवत्याशागतेकृपाणे मवंकवीनांमतयःस्फुरंति॥ ८० इह सेयमयदि किंन्नसह
समेतांलक्ष्मीपतियदि कथंनचतुर्भुजोसौ आस्यंहनध्वजध्वतोध्वतनामचूडः श्रीकरोत्विनृप
स्तुरेयरणाग्रे ८१ अन्वयार्व्यापनेयत्रक्रियायास्वनहेथेयः तंदृष्टान्तमितिप्राहुरलंकारेमनीषिणः ८२ पतिनान्यांसंसर्गंत्यजंतिइरेरणतिर्मलागुणानेः इतिकथयनजरसीनाहारःपयिस्तर
निकुचयुगले ८३ केनचित्यत्रधर्मेणाद्वयोःसंसिसाम्ययोः भवत्यैकतराधिक्यंव्यतिरेकःसउच्यते ८४ प्रत्स्वस्तपोरयगणानुज त्वसिहदेवपक्षीपतेमृगपतेश्चसमानभावः किंत्वेकतप्रति
भटाःसमरंविहायसद्योविसंतिवनमेभयमशंकमानाः ८५ नेनदैत्तदिदंद्योतदित्यपकुवपूर्व

देहवहतासि भमरा
रासिकेशगणिभ्रमगणां
तिभ्रेगणा; तुकुवश्च
णानवयदने इकमल
निहेमनकमलभ्रान्त्या
गणःवाडडनिपानति
हेयपसहितनवराश्च
गतेजे भ्रमरपंक्ति
पानतिनीलुप्यसं
निनीलोत्पलभ्रान्त्या
तवहसिने भ्रमरपं
क्तिःकमलभ्रान्त्याभि
पातति हेमकमल
भ्रान्त्याभ्रमंतिम
त्यलंकारे इत्युक्ति
गादीपकंज्ञेयं इइरताकिं इत्यत्रकथनेष्ठक्तिः उक्तिसातादर्थप्रकाशनं अत्रयदिकर्न स्थित्तिः तदाइइराकिं इत्यादि सातादर्थप्रकाशः सर्वमप्यस्ति = ॥

थानासिकया भ्रूतु
सुरभित्वमिपीयमि
इत्यर्थः अत्रवदन
वद्मसः इतिरूप
कालंकारस्य मुख
पमातनयनेनरवि
मित्यादिखंडकारण
नखंडरूपकादिभिः
ज्ञानमिवेतिपद्भ
नीलिक्रकमदगंधा
भवस्येव प्राह्लादिना
गेरूपमा =।

राम

९

नः प्रतिचोत्सलना यत्र प्रीती पतेः कामाम्य प्रतिवत्सल्पमातुल्ता ७१ वकुषोरप्यस्माचेकोयत्कुवल्लुतेजोनि कि

केतकोत्पलानिम्रः सुरभिन्यधिलान्यपि ७२ यत्कन्यन्यत्रकुत्रापितत्तुल्पस्पोन्पवृल नःनिश्चयोयत्रया

यतभ्रान्तिमान्तस्मतोयथा ७३ हेमकमलनिर्विपरोगाम्पुरागोनीलप्पतिय पसेछि कुसुमोतितुक्ते हेतिप

गोचंडईभमराणाणिस्तगी ७४ उक्तियत्रपुनौनिर्णीप्रतिषेधश्वजायते श्राचक्षतेनयोत्पेपमलंकार

बुधायथा ७५ इदंगोकिंसयदोकरोमनरदूसन्तुः नरागोनकिंमदीयदितहिपेद्रः दैमोलिनोप्यल

मेलयदितन्नताप : स्वर्गोप्ययनन्तुमूर्यदिनतुरोसा ७६ यस्पोत्लिनरकेकोऽनियाशरसिकमनः

सोऽस्करुहिंस्रान्नुतस्तुयन्नत्पर : सुतवाजनेः ७७ इत्थंतोयेगोकिर्तिकुरातिकरुणायपरोपिजेरो श्रातेः

धराजरकेकुबेरारोदेतिधरांमरणास्मयेवि ७८ इदमेतहिदंचैति साम्योवुद्दिर्हिसंप्राय : हेतुभि

: करीगजोवर्षनवारिद इववत्रैतइत्यत्रवि अत्रानिनिविशेषगांउपमेयेनलगति किंतुवारिद : उपमानरूपेलगति अतः सदोषमेवनकाव्यं ॥=

[illegible]

...ध्या २२ शालत्यमसौ मसिनाञ्जभासा गिरां प्रचारस्तव परः प्रकारः बभूव पानान्मधु

...नो वधूनां सचिन्तनीयो हि सुरानुभावः २३ सूरादयो ऽदीः कपिना कुंजराणां पुष्पोत्सर्गं पादपाश्चो

...हे चक्रुः [illegible] ध्वाकाराः किं प्रयच्छन्तीति किं चित्का तावयावन्नो [illegible] नैनीतशंकं २४ उच्चावचं कुमिच्छ

स्वप्रतीतिं जनननृतमं स धर्मो यत्र वस्त्वन्तः समासोक्तिरियं यथा २५ मधुकरमौकुलसौ

...के विचकरीरस्य कुसुमेषु घनतुहिनपातवलितो ऽलिनाकर्षति सुसामालतीमिलति २६ विनाक

रणं तज्ज्ञावेच यत्र कार्यस्य दर्शनं नैसर्गिकगुणोत्कर्षभावनात्सा विभावना २७ अनध्ययनवि

द्वांसो निर्द्रव्यपरमेश्वराः अनलंकारसुभगाः पान्तु युष्मान् जिनेश्वराः २८ आदिमध्यान्त

वर्त्तेकपदार्थेनार्थसंगतिः वाक्यस्य यत्र जायेत तद्भवेद्दीपकं यथा २९ नृपस्त्वं वदि चिरस्वामि

गंधर्वो यावनो यथा किन्नरा भकुला [illegible] शाकं देरेभमुदं मुदा १०० विरजं नेतमिस्माणि राम

[illegible] सुरानुभावः इत्यर्थान्तरन्यासेनालंकारः [illegible]

[illegible] कपिना [illegible] यथा भवति तथा पुष्पोत्सर्गं चक्रुः [illegible] वीतशंकं गतभयं यथा स्यात् [illegible] यावन्तः [illegible] तावत् किं [illegible]

[illegible]

स्वन्वयपरस्परयोग्य गुणावेधः तस्यारोपने क्रियतेकथनेविधीयते

कं उच्यते यत्र शाहृस्यात्तपकृतिरियं यथा ८६ नैतंविशायांशितसूचिभेद्यमंधीकृतालोकन
मंधकारं निशागमप्रास्थितपन्थवाराणसेनासमुन्यापितएव वेणुः ८७ उपमेयं समी
कर्तुं उपमानेन योज्यते तुल्यैककालक्रियया यत्र सा तुल्ययोग्यता ८८ तमस्तोलुप्यमानां
नां लोकेस्मिन्साधुवर्त्मनां प्रकाशनाय प्रभुना भानोस्तनवहृश्यते ८९ कल्पनाकाचिदौचि
त्याद्यत्रार्थस्यसतोन्यथा द्योत्यते चादिभिः शब्दैरुत्प्रेक्षा सा स्मृता यथा ९० नभस्तलेकिंचि
द्दिवप्राप्तया प्रकाशितेचंद्ररुचिप्ररोहाः जगद्विलिनाहसंतः प्रमोतादन्ताइव ध्वान्तनिशाच
रस्य ९१ उक्तसिद्ध्यर्थमन्यार्थन्यासोव्याप्तिपुरस्सरः कथ्यतेर्थान्तरन्यासः श्लिष्टोश्लि

वा॰भ॰ न्न

११

मृगांकविंबसोदर: विंबभानि चंद्रबिंबयोरेकगोत्पत्तिकत्वाद्भ्रातीति दिश आगत: दक्षिणादिश: आगत: पवन: सिरवीहद्दोजात: पलास: पनेअयोपि पथिकानि दानीं मारंति अत्रमराग
स्पहेतु: अमीवाद्वय्यचानतस्य पलसमारभ्यन्नासयस्यम॥११॥ हे प्रभो महारणेषु मत्तैन्यवाहनि यकू मृत्यसैन्याश्र समूहस्य चपल: शत्रुस्तीन नमनस्य: हेत्व: आसीत् एकोवाह समूह: तथैव
त्वरेपुचित्तमरसांचकार: अन्योग्य वाजुनाद: पुनर सकोजले लोरेपुत्तति संजहार: अत्र चिवदिति तापेंदुव: अम्यन्तलंमाने नाथे नरेगुणा म्रजलेन च अतीति विवक्षितान त्यरि तारयेता भवतारि पवोमा.
दिशाइसेनतयेन प्रतीयेत म अत्र स्परता ॥७॥ पर्य्यायेन पर्यगगनवचनं उक्ति: पर्यायोक्ति: यत्र विवक्षितं वक्तुमिच्छ अपर तरज त्यमाने न वक्तव्यता अद्येन प्रतीयइ यं पर्यायोक्ति: ॥२॥ यत्र उक्तानाप्रदा
पीतां नेत्रो पितो यो प्रभूतनच मेगावधंते नत यथा संख्या॥२॥ यत्र कार्यस्यारंभे स्वदेवात कारणान्तर संपत्ति साध्येन समाहितानां येन कान्ते रहेगमनकार्यारंभ: उन्मत्तप्रेरक: शब्द कारणान्तर संप
त्ति: ॥८॥ यत्रार्थस्य शद्वैनवा अर्थेन परिवर्जनं परामर्शो जायेत असौ परिहाणि ॥७॥ गहनो डामरहरन्नौध: ॥६॥ विंबसोदर: मेगाक: हुतोतज्ञासांतं आगतपवन: तानपलाशा: प्रियवर्ति
महारणेषु पथिकान् मारयं तीतरदा
नी॥८॥

अपाह पेश्ण: स्यपति मह: य: संपत्ति पुपादि वान्तं प्रहारदत्सजीवितव्यं जग्राह: तदंगनानां प्रियत्व: गाम्प्रेगारभ्यां सं: गारस्य नामादाय स देवकु खानिदेदे अप्रदत्तप्रहारो गृहीत च जीवितव्य गर्ही जाव म्हंगारभगीदत्त घना सांद: स इत्यापारहरेणनायि नार्थस्य परावर्त्त ॥१३॥

दिशैनं अत्रीयेन यर्य यो दोक्षिरियंयथा ८ त्वत्सैन्यवाह नीनिहस्य महाहवेषु त्वः प्रभो रिपु रंध्रिजन
स्यचासीत् एकः रवुरैवत्स्लरेणुततीचकार तासंजहार पुनरस्तुजलैर्यदन्य ९ कारणान्तरसंपत्ति
दैवादारभपवहि यत्र कार्यस्यजायेनतत्ताएनसमीहितं १० मनस्वनीवल्लभवेस्मगवुत्क
टिठनायावदभूत्रिणायां नावन्नवाम्भोधरधीरनाद प्रबोधितःसौधशिखिचक्रज ११ परि
वर्त्तनमर्थेन शद्वेण शद्वेनवा जायते र्थस्य यत्रासोपरिहर्त्ति मता यथा १२ स्वरत्नगतव्यालफ
णामणीनां प्रभाभिरुल्लासिनमध्यमंत्रे स्फुरत्प्रदीपानि गृहाणि मुक्ता गुहासु येते वहरानिवर्गो
१२ दत्वाप्रहारं रिपुपार्थिवानां जग्राह यः संयति जीवितव्यं श्रृंगार भंगीचतदंगनानामादा

भोगेंतु: त्वदरातिवर्गा: नव वैरसवहः: स्फुरत्प्रदीपा नि गृहाणि मुक्ता: गृहा पु येते की हशेषि भ्रमरगत व्या लफणामणीनां प्रभ्य सर्पमालानामणीभिरानां प्रभाभिरुल्लासिनम: मिध्वरी प्रभ स्त्रिग्धअग्रह शाधेनक पंतिर परावर्त्त ॥१३॥

अद्येहं एवमन्ये ॥ मृदु भुज लतिकाभ्यां रोहिणा मानं दधत्या रत्नत्व विमलयाचरणा कमल भासाचारुणा अनेन त्वय यादृशं विप्रा किशलय पभागिता तन्नलक्ष्मी गीतातानिम
न एव पत्ता निवेराव अंगेनापं क्विचिद्विविरहमन्ये विरह विप्रदितन्वेनि विरहणी वर्णनमेतद् भुजाभ्यां विप्रा: चरणाभ्यां किशलय: मुखेव पद्मानि आज्ञलक्ष्मी गता ॥१॥ राम

११

क्रमिदस्य भगिनुस्याद्‌धस्याच्य स्याद वर्तते न्ते प्रतीतेरस्यादने सधर्म्मशाहशत्रप्रत्यनु चकं अन्योत्यने इयसमालोक्ति =१= हे भ्रमर शोकं माकुरु करीरद्रुमकुसुमेषु विचर पकुमितार्थः अप्रस्तुतप्रशंसा प्रस्तुत
द्रलिकयमालतीमिलति॥ एतावता मालती मालिकरीरकुसुमेषु शोकाभाविन् हे भ्रमर विचर अत्र द्वयोरपि पुष्पत्वात् शाहश्यभिदत्नातु =२= विराजते इत्यत्र आदिमध्यान्ता सु संगति =५= अत्र विहिता कार्यकरत्वात्‌ प्रध्ययनकार्यकारणविनायिम
अनुलोनेवक्रांतमिनेश्वरा स्वभावेन निर्मला =४= हे हितिश त्वद्धारिना अवतेश्वरयः मानवत्रातोयान एष क्रियातासात्‌ वायिमानलेन श्वासकतेन अर्कोदधिषु समूर्छितामिषु उत्पन्नकालीनत्रुसमुच्च तम्मिचो लमवणित्यिरतीचो लग चल
जोरय तेवापरस्परं भंगभंगात्तस्य घोरैः रवैः मुररिपोर्निद्रा अपयाति अत्र अतिशयोक्ति स्त्रीणां आग्यानि लस्यातिलयपदार्थानादि तिप्रायालंकार =३= बकस्रुदिम ध्यान्तहेति एकपदार्थेन वाक्यस्यार्थसंगतिजायते तत दीपकं उक्तं =६= क्वेशा
मिन्न आकाशे गृधवालयथाबनेयश अयुः किन्नराकु लाच्चलक दरेषु नयु शुद्राहयोगानुवारं वारं अप्रादर्शक पदार्थानयः रूपेण वाक्यार्थसंगतिर्जाता एवं अध्यान्तयोरपि सर्वत्रयद्यविराजतेइत्यादि अत्र प्रत्येकं क्रिया भिरेकपदपदा
पकरयोर्यनाधिमेद =५= कर्तुपरस्यस्याकिंचिदर्थं मुत्पादयत यत्रानम्याग्यस्ययोग्यतायायुक्ति प्रकाश्यते सहेतुरलंकार उक्तः =२=

वालिकायौवनसमयेन्मत्ता सतीनाथस्य भर्त्तुर्विरहेण नश्वासतिचकंठाभ्यंतरवो लितेगीतंमधुरस्वरं करोति कंठाभ्यंतरवोलितेगीतं च याविहीनेप्रगटीमयः किंतु किंचित्‌ उत्पादयतः इति कर्त्तरूपा वालिकागि रमि उत्पादितोर्थः तस्य योग्यतायुक्ति र्नास्य स्वविरहेयौवनसमयोन्मत्तागीतस्य हेतुः वसार एतस्यानाथे =३=

योनं तैर्दिविनारकाः विभीनिकुसुदश्रेण्यः शोभंतेनिशिदीपकाः १ वस्तुनोवक्तुमुत्कर्षमसंभाव्यं
उच्यते वदन्त्यतिशयाख्यंतमलंकारं बुधायथा २ त्वद्धारितारितरुणीशिनानिलेन संमूर्छितोस्मिम
होदधिवुद्दितीश अन्तर्लुठद्भिरपरस्परमंगभंग धोरारवैर्मुररिपोरपयातिनिद्रा ३ एकदण्डानि
सप्तस्युर्यदिछत्राणिपर्वते तदोपमीयते पार्श्वमूर्द्धिसप्तफणाः फणी ४ यत्रोत्पादयतः किंचिद
र्थंकर्तृप्रकाश्यते नयोग्यत्वयुक्तिरसौहेतुरुक्तावुधैर्यथा ५ युवतिसमयमत्तानाविरहेणाकुणि
ईनाहरुस कण्ठभिन्नरिगोलितमुकुरसंवालीयागीयं ६ विससोम्ररोमभ्रकोक अन्तश्वासादिभ्या
गजयणे आम्रपलासोसिह रीपहियामारंतितेइक्कि ७ अन्यत्वरतरं यत्रजल्पमानेवस्तुना वि

प्रतियोगे तिसपालंक रमाह यदिपर्वतेपर्वता शिरशि एकदंडानि ए कादशेयेषु छत्रेषु बा निएकदंडानि सप्त छत्रा णि भवंति तदा सप्त फल फणसर्पः पार्श्वेन किंतु पसमीयते अप्रफणिमि त्यर्थः उक्तः

यौवनसमयोन्मत्ता तन्नाथविरहेणाकरोतिमृणं कण्ठाभ्यंतरलितमधुरस्वरं वालिकागीतं =१=

वा॰भ॰च

१२

त्वन्नाक्ष्वात्यंतकमनीयो ३७ त्वत्तालिंगतोपत्रकालंतरतपवर्त्तिनः लिंगनोज्ञानमतुलमनु
मानेनतुच्यते ३८ नूनंनाद्यत्वदाभुवन्नभिषेकोभत्ताविभो॰ न्यथाकथमेतासुजनः स्वानेन
मुह्यन्ति ३९ जंभजित्कुभिज्योतिपथास्सुभंविराजते उद्देष्यतितयामन्येरवलः स खनिशाक
रः ४०॰ मुखप्रभावाधितकान्तिरस्याद्दोषाकरः किंकरतांविभर्त्ति मन्नोचनश्रीहृतिसापराधा
न्यत्वानिनाचेत्किमयंचिरोति ४१ यत्रसाधारणंकिंचिदेकत्रप्रतिपद्यते अन्यत्र तन्निह
त्येसापरिसंख्याच्यतेयथा ४२ यत्रवायुपरंबोरपोरसोरभसंपदां घुवानस्वकृतक्रोधाद्
वविभुर्वधूजनात् ४३ प्रेमेयत्रोत्तरंवक्रगूढंयाप्यथवोभयं प्रश्नोत्तरंतयोक्तानांसंसर्गसे
करेविदुः ४४ अस्मिन्नपारेसंसारसागरेमज्जतासतां किंसमालम्बनंसाधोरागद्वेषपरि
दयः ४५ क्ववसतिश्रियोनित्यंभ्रमनादरकोविदः आसावतिसय कोपियद्गृहमपिनाहते ४६

राम

१२

[illegible] अभिमत इद तस्य कुटिल प्रदिक्तस्यमिति तेजोयथा [illegible] मेवं मन्ये सविता [illegible] संतापक [illegible] उत्प्रेक्ष्यते [illegible] स्यात्प्रेक्षितं प्रथमं [illegible] अनुमानालंकारः [illegible] लिंगं [illegible] ज्ञानं लिंगी [illegible]
[illegible] अनुमानमुच्यते यथा धूमो लिंगं लिंगवानग्निः [illegible] अनुमीयते [illegible] अनुमानमेतत् ॥ १ ॥ [illegible] अन्यथानो [illegible] अभिषेक [illegible]
[illegible] लिंगी [illegible] अनुमानालंकारः ॥ १ ॥ यत्र [illegible] एकत्र [illegible] एकस्मिन् स्थाने भवति [illegible] दीपकालंकारः [illegible]
[illegible] अन्योपि [illegible] निशाधिप [illegible]
[illegible] वर्द्धमानानुमानालंकारः ॥ ६ ॥ [illegible] भवति [illegible] विराजितः [illegible]

सिंधुनाथः २० कुर्वन्कुवलयोल्लासं रम्यांभोजश्रियं हरन् रेजे राजापि यश्चित्रं निशान्ते कौति
मत्रया २१ एकत्र यत्र वस्तूनामनेकेषां निबंधनम् अनुत्कर्षापकर्षेण तं वदंति समुच्चयं
अणहिल्लपाटकं पुरमवनिपतिः कर्णदेवनृपस्तु श्रीकलशनामधेयः करीवरत्नानि जग
तीह २२ ग्रामेवासो नायको निर्विवेकः कौटिल्यानामेकपात्रं कलत्रं नित्यं रोगः पारवश्यं च
पुंसामेतत्सर्वजीवन्नामेव मृत्युः २३ प्रशंसा क्रियते यत्राप्रस्तुतस्यापि वस्तुनः अप्रस्तुतप्रशं
सानामाहुः कृतधियो यथा २४ स्वैरं विरहिणीस्वैरं शेते स्वैरं च जल्पति भिल्लरेकं सुखी लो
के राजन्वैरभयोज्झितः २५ पूर्वपूर्वार्थवैशिष्ट्यनिष्ठानामुत्तरोत्तरं अर्थानां या विरचना बुधैरे
कावलीमिता २६ देशः समृद्धनगरो नगराणि सधर्मनिलयानि निलयाश्च लीलनाल ल

[illegible] समुच्चयालंकारः [illegible]

[illegible] अप्रस्तुतप्रशंसालंकारः [illegible]

[illegible] एकावल्यलंकारः [illegible]

यत्रएकमेवाक्यंतैरेवपदैः भिन्नैर्वाऽनेकं ग्रर्थवत्तिमुच्यते ।=१= यस्यराज्ञोन्यपस्य उदये क्षोभमवाप्यांकलङ्कानसिंधुनाथः सिंधुदेशाधिपो वेलाश्चंगुलीदादिकं जग्राह तदाज्ञांप्रतीतवानित्यर्थः कोहृशस्य तस्य
पकैः ५ देः प्रजानांसमंतात्प्रानन्दउल्लासयुतः वर्द्धयतः ग्रपरोर्थस्तथायः यस्याब्जस्य इन्दोरुदये क्षोभमवाप्य सिंधुनाथः समुद्रो वेलामाशयाजग्राह प्रीतिकरैः किरणैः लोकान्नातमन्तात्प्रमुत्पादयतः तैरेवपदैः
पक्षेषालंकारः =२= चित्रंयोराजाच्चन्द्रनिशान्तेप्रभातेक इति मत्वेन राजकिंकुर्वन् कुवलयोल्लासंकुर्वन् रम्यांभाभानांभोजश्रियंकमलशोभां हरन् श्लेषमाह योराजानिशांतेश्चन्द्रः पराकान्तिमत्रयास्
राजक पृथ्वीतस्यावलयकंकणंतस्योल्लासंकुर्वन् रम्यांसौभानांभोजश्रियंभोजराजलक्ष्मींहरन् भिन्नपदैश्चयं ॥३=

वा॰भ॰स्प

१२

धन्वेतद्दना

स्वयंभुवापिच श्रीवरेण प्रत्यर्थिभूप्रतिरपौरस्खलितैर्भुजेन संग्राममवाप्य युयुधे उनेरेगनिस्तुः २२ ये
नोंकान्नसिरस्स्नमरिभूभृतांशिरांसिविनिर्मानितिशरपंक्तिः कीर्तियांतादिगंतेषु २३
यत्रार्थोन्तरमुत्कृष्टं संभवत्युपलक्षणं प्रक्रांतार्थस्य सप्रोक्तो बुधैरवसिरो यथा २४ सप
र्वनिस्वयानन्दः स्वच्छन्दतमविक्रमः येनक्रूरचरैरपियुद्धेवर्वरकोजितः २५ यत्रनिर्द्धारि
तात्सारात्सारंसारंततस्ततः निर्द्धार्यते यथाशक्त्यानुसारमितिकथ्यते २६ संसारेमानु
षंसारंमानुष्येचैवकौलिनं कौलीनेपिमधर्मित्वंधर्मित्वेचापि सदयित्वं २७ पदैस्तैरेवभु
भिन्नैर्वा वाक्यंवक्त्रेकमेवहि अनेकमर्थंयत्रासौश्लेषइत्युच्यते यथा २८ आनंदमु
ल्लासहितैः समंतात्करैरसंतापकरैः प्रजानां यस्योदयेक्षोभमवाप्यराज्ञोजग्राहवेलांकिल

राम

सर्वोत्तमंप्राणिहिलियाटकं पुरतस्मिन्नवनिपतिः कर्णादेवन्नपत्तन श्रीजयसिंहदेवसोपिपूर्वोत्तमभूपालेषु तस्यचकलप्रानामधेयः करीगजः इहजगतिपतानि श्रीशिरत्नानि आनुकृष्ट्यत्तावर्णनं =५= अकृष्य
स्तवर्णनमाह =६= कोपिदुःखिचिरार्त्त नृपतिसंतोषसारंदृष्ट्वा एवंउवाच अतिनष्टुःखेनभिक्षुप्रमस =७= पूर्वपूर्वार्थविशिष्टस्यनिष्ठानांयस्यान्यापेक्षाप्रोक्तस्तनिष्ठानांतत्परंगाक्षपनीयावि १२ रचनाउत्तरो
त्तरअधिकाधिकंस्यात्सैकावली =२= ॥=१=

[illegible]

केनचित् अनौचित्येन अनवसरत्वं यथा वस्कन्न. पदार्थस्य संबंधं असंभाव्यं वाक्यवादेन कव यस्तं विषमालंकारमाह ॥ अप्रस्तुकास्तुको मल स्पृश यव पुष्पो दोषाः अनुचिता दोषाम स्थ तत्रासंभाव्य कथं वदामस्यकौ यथा ॥ १
श्रीमान्वीर. कोदंडधनुः विहिषायशशो सह स्वाद् नो स ग्राम विहिषाम देनसरुनमयति विहिषाम्प्रिया लक्ष्या शोभायावाम कोदंड वर्धेति अत्र यशसान्वादनं यथा इतिका ये कोदंड ग्रह सानुयशो ग्रहण कारणकारणस्य कोदं पु प
तज्जन्मनि कार्येत्पन्नायशायकराण पाया प्राक्. तासि = ५ = यत्र कारणकारणस्य तत् जन्मसततं कार्योत्पत्ति शक्ततात्कारणया. सह स मुत्पत्ति कपास हक्काल उत्पादनयत्र भवति स होक्ति भवेत् = ३ = अत पार्श्व यामभाव
पा। = ३ = यत्र यावदेवत्वपा ने प्रारंभे ग्राहार्थकृत विरुद्ध वस्त्राभाति परन्तत्वानाभाति सविरोध स्तत्र कोपि जिस्तुत्यनपील तेन केनचित् पुरु. .... प्रतिराजबलत्वसंग्राम वाय पुनरयपुष्ये पद्य चकारे कीदृशेन तेन स्वधर्मेण ७
१५ दुर्वारणानि वदेन्यावाहाक वच उच्यते स्मितायिक. .... धर्मयस्य सुधर्मा ...... वाहुस्पर्क कुच स्यानि यद्वापस्य धनु .... निवाय स मुनर्मा सु दुर्वार वारणानि वहक यभवति विरोधन दर्पोद्दीपितान ततस्तद्युद्ध्याह ॥ पुनः कथं
लोकेभ्यः .... नस्मिन्भवनानि जितेन धुनर्धीरेण ॥ यलोकोत्तरो स्य धर्मे न कस्यापि धीर धीपुष्टिवरा ... यस्य न यथातम ... = ६ = यत्र प्रस्तुतेत उत्कृष्टत्वेनान्तर उपलेदाराचित्रि संभवति ..... युधे तत्र

यदुःखानि ददौ सदैव १४ यत्रोक्तानां पदार्थानामर्थासंबंधिनः पुनः क्रमेणान्वयस्तेन यथा

सरवमुच्यते १५ मृदुभुज लतिकाभ्यां शोणिमानं दधत्या चरणकमलभासा चारुणा

वाननेना चिपाकिशलयपद्मान्यावल्लक्ष्मीणिमन्ये विरह विपदि वैरा नन्वतेता पम

मे १६ वस्तुनो यत्र सम्बधमनौचित्येन केनचित् असंभाव्यं वदेदुक्तान्माहुर्विषमं य

था १७ केदं नववपुर्वत्सेक दलीगर्भकोमलं क्वायं राजमनीषि शादायी व्रतपरिग्रहः १८

तद्दोक्तिः संभवेच्चात्र कार्यकारणयोः सह १९ स्वादन्नैः सह यशसा नमयति शार्ङ्गं मदेने संग्रा

मे सह विहिषां श्रियासौ कोदण्डं वर्धनी श्रीमान् १२० आपाते हि विरुद्धत्वं यत्र वाक्ये न तत्त्वतः

शाब्दार्थकं नमाभाति स विरोधः स्मृतो यथा २१ दुर्वार वारणानि भवेन्न सुवर्मणापि लोकान्तरा

सत्र ...... कथाहि जीवन्न तत्क्रमणक्रता ॥

यत्र निर्धारिता सारात्सा सारतरा निर्धार्यते यथा क्रि

यथा ......सार लंकार उदाहरणससारक्रति = १२ =

यथा स्वयंकृत विरुद्ध स यथा निश्वयानं ..... यथाल क = ८ = यत्रासाधर्म्य विवर्ग ... कोन ... दुषितम्

यस्त्रउक्त = ३ = अन्यथा ...... तविरोधमाह येन राज्ञामन्त्र ... भूपानि सिंहासन ... मतिरासि विनिपातनि ... विरोध ... न्यूनत ... स्वल तथा ... दिगन्ते ...... = ३ = ।

विप्रलंभश्रृंगारमाह। पूर्वानुरागो विप्रलंभः मानात्मकः प्रवासो विप्रलंभः करुणात्मको विप्रलंभ। इति विप्रलंभश्चतुर्धा ... पूर्वं सर्वं गुरुः मानानन्तरं ... पूर्वानुरागः प्रवासात्मको ... १ = स्त्रीपुंसयोरिष्टसंयोगा
राग: विप्रलंभाश्रृंगाररसः॥= ... विकृतिः ३ ... यात्विक ... भवति समानात्मको विप्रलंभः श्रृंगारेषु स ... परदेशस्थे पत्या विरहे संभवेः प्रवासात्मको विप्रलंभः श्रृंगारः = २ = अथ
श्री ... श्रृंगार करुण ... यद्वा ... अविलोकु ... संभवे श्रृंगार रसः महात्म वीरः त्रि धार्मिको ... धर्मवीरः वीररसे सर्वः ... नायको भवति॥२॥= नत्र करुणो ...
रौद्र ... विवर्णभाव: मोहो मोहः निर्वेदो विषादः प्रलापः ... पानः ... भवति भावः ... = ५ = अथोत्तममध्यमाधमभेदेना
वा·अ·अ हास्यरूपमाह। साहास्यरसो ... उल्लासः ... भवति स्मितहास्य: मध्यमः ... प्रहसनमुखः सच हास्योऽधमानां प्राहसहितः = ३ = अद्भुतर
सोऽस्थायीभावात्मकः सत्वप्राणिनां ... संभाव्य ... आयते ... स्याद्धि विधात्यादिकल्पितः = २ =
१८ विस्मायेः = लवणरहित

५: परिच्छेद: ४ साधुपाकेष्वनास्वाद्यं भोज्यं निर्लवणं यथा तथैव नीरसं काव्यं इति ब्रूमो रसानि
ह १ अनुभावैर्विभावैश्च सात्विकैर्व्यभिचारिभिः स्थापितो यस्तु उत्कर्षे स्थायीभावः स तेऽरसः २
श्रृंगारवीरकरुणाहास्याद्भुतभयानकाः रौद्रबीभत्सशान्ताश्च नवैते निश्चिता बुधैः ३ नाया
पत्योमिथोरत्याहृतिः श्रृङ्गार उच्यते संभोगो विप्रलंभश्च स्यात् चतुर्द्विविधोमतः ४ नेता योऽभ
वतोर्वाच्योऽनुधैर्युक्तविपुक्तयोः प्रछन्नश्च प्रकाशश्च पुनरेष द्विधा मतः ५ रूपसौभाग्यसंपन्नः
कुलीनः कुशलो युवा अनुद्धतः सूनृतगीः ख्यातो नेतात्र सद्गुणः ६ अप्यवविबुधैर्नेकोऽनु
कूलो दक्षिणः शठः धृष्टः श्चेति चतुर्धास्यान्नायकश्च चतुर्विधः ७ नानारागोऽनुकूलः स्या
दनन्यरमणीरतः दक्षिणश्चान्यचित्तोऽपि यः स्यादविकृतः स्त्रियः ८ प्रियं वक्त्यप्रियं तस्याः
कुर्वन्यो विकृतः शठः धृष्टो जातापराधोऽपि न विलक्षोऽवमानितः ९ अनूढा च स्वकीया।

(right margin) ६ अलिपुत्रोऽभनाक्षवतिशये नसाधुरसोऽभनाग्निर्यासी यस्य॥= १ =॥=

राम
१८

[illegible] उत्पादयति रसानिति विभाव्यन्ते [illegible] शृंगार [illegible] विभावैरनुभावैः [illegible] सात्विकैर्व्यभिचारिभिः [illegible] स्थायीभावो रसः स्यात् [illegible] ॥

किमेभिस्तावमारव्याति पत्रीणांकाकुतोयशः गरुडकीडपोन्निनं सानगारिविराजितः ४७ वभंड
मुत्तिसंपुटस्तुत्रियमराणीणोपहासमहंस सरिवाहंज्ञितिनगाडोम्रासिचुहोतस्नसोमस्त ४८
अवमत्कारिनायास्याडुक्ताज्ञर्भवएववा अलंक्रियाणामन्यासामनिवंधोनिवंधनं ४९ द्वे
एवरीतीगोडीयावैदर्भीचेतिसान्तरे एकाभूयसमासास्यादसमासातथापरा ५० दर्पो
त्पादितत्तुंगपर्वतस्खलग्रावप्रपाताहति क्रूराक्रंदद्नुच्छकच्छपकुलक्रोकारघोरीकृतः विश्वंब
रवध्यमानपयसः शिशापगायाः स्फरन्नाक्रामत्ययमक्रमेणवकुलः कल्लोलकोलाहलः ५१
विप्राप्रकृत्यैवभवंतिलोला लोकोक्तिरेवानमृतांकदाचित् पक्षुन्वमानांमधुपेद्विजेशः
श्रियमत्पसीके रविणीकृतायं ५२ अपेनयेनातिचमत्करोति प्रायः कवित्वंकितिनामस्तु
अलंक्रियात्वेनसएवतस्मिन्नभूत्यतांहृतदिशानेपेव ५३ इतिश्रीवाग्भटालंकारेचतु

अथ शृंगाररसप्रकाशप्रकृतभेद [illegible] सतीत्वं प्रकाशमेव [illegible] एव नायके [illegible] शृंगाररसः ॥

[illegible] अयपाकमदनरवा ॥

अथ शृंगाररसनायकमाह अथ शृंगारे नेता नायिकः कथितः कीदृशः रूपसौभाग्यसंयुक्तः रूपवान् [illegible] कुलीनः कुशलः कलाकोविदः अनुद्धतः सौम्यः [illegible] सत्यप्रियवाक् सज्जा ५८ [illegible] यथा शृंगाररसस्य नायकः [illegible] तस्य नायकस्य नायिका चतुर्विधा भवति [illegible] स्वकीया परकीया [illegible] धर्मार्थकाममुक्ता [illegible] केवलकामिनी भवति [illegible] विकार [illegible] प्रियं [illegible] नायकः [illegible] धीपि अवमानितापि विसदृशो भवति स [illegible] ॥५४

अपर्योउत्पादोनेभ्रतोभ्रत्र
मेयूतेवर्णी त्रोप्तेनेदिनदीन
धर्मस्तुरवेशोकः गद्गदवाणी
संभ्रमःतपाम्रापा :वैवर्ण्य
विवर्णभावामोहोम्लरास्त
केतुपृतिभयेनइदानीम
नावर्णयते =१= उन्मानांनि
च्छिवनादयोभावात्स्थायोत्
या= ॥२=। अपीरिणाकृत
कर्मसाहसं =३=।
वैत्रादिमेष्ठयापाद्धात्
लामकरकर्कशा नृपाम
त्रीधान्यमेपरपानीरस
पास्यपा =१=॥

रेभ्रलकोधान्तकोभवतिको पक्वाङ्पपरि परजयाः शत्रुकृतपराजयाद्भवति यदायो ऽरिगायरात्रीयनेतदातस्यक्रोधोजायते॥ ~ इदानीमस्यभयानस्यविभावंदर्शयम् =

येपरकीयापरागावना त्रिवर्गिरास्वकीयास्याहन्याकेवलकामिनः १० अनुरक्तानुरक्तेन स्वयं भवति
मास्वीकृतनाभवेत् अनूढेतियथारासोढुःस्वतस्यतकुत्रला ११ देवनापुरुसतदेरास्वीकृतास्वीयना
यका समावस्थैतिगंभीराप्रकृतिः सच्चरित्रभृत् १२ परकीयाप्यनूढैवंवाच्यभेदोस्मिंचानयोः
स्वयमप्यतिकामैकासर्व्वैवकाप्रियंभवेत् १३ समान्यवनितावेश्याभवेत्क परपरीहिता॥
नहिकश्चित्प्रियस्तस्यादातारंनायकंविना १४ सर्वप्रकाशंमावेष्ठायानिनायकमुद्दता वा
च्यश्छन्नप्रवान्यस्त्रीणांप्रियस्तसंगमः १५ पूर्वानुरागोमानाख्यःप्रवासःकरुणात्म
कः विप्रलंभश्चतुर्द्धास्यात्पूर्वःपूर्वोदितःपुरः १६ स्त्रीपुंसयोर्नवालोकाद्देवोल्लासितरागयोः
ज्ञेयःपूर्वानुरागोयमपूर्णस्पृहयोर्दशा १७ मानोन्यवनितासंगादीर्ष्याविकृतिरुच्यते प्रवासः भवेत्
परदेशस्थेप्रियेविरहसंभवः १८ स्यादेकतरपंचत्वेदंपत्योरनुकूलयोः श्रृंगारकरुणास्ते
यंविन्नवर्णानप्रवर्त्ते १९ उत्साहात्माभवेद्वीरः स्वधाधर्माजिदानतः नायकोत्रभवेत्सर्वे॥

श्री
श्रा·भ·स्व
१५

श्राध्यैरपिगतोगुणै २० शोकोत्थःकरुणोज्ञेयस्तत्रभूपातसेदने वैवर्ण्यमोहनिर्वेदप्रलापाश्रुणि
कीर्तयेत् २१ हासमूलःसमाख्यातोहास्यनामारसोबुधैः चेष्टांगवेषवैकृत्याद्वाच्योहसस्यचोद्भवः
२२ कपोलादिकृतोल्लासोभिन्नोष्ठःसाम्यदान्मतो विदीर्णास्यस्तुमध्यानामधमानांतुशाट्ट
कः २३ विस्मयात्माद्भुतोज्ञेयःसचासंभाव्यवस्तुनः दर्शनश्रवणाद्वापिअगिनामपिजायते २४
तत्रैनेत्रविकाशःस्यात्पुलकःस्वेदएवच निस्पंदनेत्रतासाधुवादगद्गदवाग्गी: २५ भयान
कोभवेद्भीतिप्रकृतिर्घोरवस्तुनः सचप्रायेणवनितानीचबालेषुशस्यते २६ दिगालोकस्यशोषो
कंपगद्गदस्वधर्माः त्रासवैवर्ण्यमोहाश्चवर्ण्यतेविबुधैरिह २७ क्रोधात्मकोभवेद्रौद्रःक्रोध
श्चारिपराभवात् भीष्मवृत्तिर्भवेदुग्रःसामर्षस्तत्रनायकः २८ स्वांगघातःस्वशंसाशस्त्रोत्क्षेप
भ्रुकुटयस्तथा अपरारोत्तिननाट्योपोद्दलनंचोपवर्ण्यते २९ वीभत्सःस्याज्जुगुप्सातःसा
हृस्रवणोद्वारणात् निष्ठिवनास्यभंगादिस्यादत्रमहतामेनच ३० सम्यक्ज्ञानसमुत्था

राम
१५

नेः शान्तोनिस्पृहनायकः रागद्वेषपरित्यागात्सम्यक्ज्ञानस्यचोद्भवः ३१ दोषैरुज्झितमाश्रि
तंगुणगणैश्चमत्कारिणी नानालंकृतिभिःपरीतमभितोरीत्यास्फुरंत्यासतां तैस्तैस्त
ऽऽत्राकल्पकालयावं
न्मयतांगतंनवरसैराकल्पकालंकविभ्रश्चारोघरंयतुकाव्यपुरुषंसारस्वतध्यायिनः ३२ इ
तिश्रीवाग्भटालंकारेपञ्चमःपरिच्छेदः ॥५॥ नगोनगाष्टभूवर्षेविक्रमादित्यसंज्ञके फा
ल्गुनेमासेऽसितेपक्षेपंचम्यांबुधवासरे १ लिखितमिदंपुस्तकं उपाध्यायज्ञातीयनाराय
णाभिधेयंस्वार्थेपरार्थेवा ॥ लाटीहास्यरसेनप्रयोगनिपुणाःरीतीप्रबंधेकृता पांचालि
करुणभयानकरसेशान्तरसेमागधी गौडीवीररसेनरौद्रजरसेवच्छोमदेशाङ्गभावीभि
स्याद्भुतयोर्विदर्भविषयाशृंगारभूतेरसे द्वित्रिपदापांचालीलाटीयासप्तपायत शाद्यासमास
वंतोभवन्तितथागौडदेशीयाः २ प्रथमपदद्वितसेमित्रिपदसमासाच्चमागधीभवति उभयो
रपिवैदर्भीमुहुर्मुहुर्भाषणंकुरुते ३ शुभमस्तु भूयात् ॥ ~ ~ ~ ~ ~